

INHOUD

Woord vooraf	13
Aanwijzingen voor de gebruiker	17
Overzicht kaarten	21
Overzicht figuren	22
Overzicht schema's	23
1. Inleiding	25
1.1. Taalverandering en taalverwantschap	25
1.2. De taken van de historische taalwetenschap	27
1.3. Nog enige termen	28
1.4. Overzicht van het boek	29
Deel 1. Taalverwantschap en taalreconstructie	31
2. Het vaststellen van taalverwantschap	33
2.1. Inleidende opmerkingen	33
2.2. Werken met kenmerken	34
2.2.1. De woordenschat	34
2.2.2. Affixen en uitgangen	36
2.2.3. Andere kenmerken	36
2.2.4. Samenvatting	39
2.3. Iconen, indexen en symbolen	40
2.4. Klankwetten en klankcorrespondenties	41
2.5. Typologische vergelijking	43
3. Taalfamilies	45
3.1. De germaanse taalfamilie	45
3.2. De indoëuropese taalfamilie	48
3.3. De indeling van de indoëuropese en de germaanse talen	50
3.4. Stambomen en prototalen	52

4. Klankcorrespondenties en reconstructie	55
4.1. Analyse van de regelmatige klankcorrespondenties	55
4.2. Verwantschap en ontlening	58
4.3. Uitzonderingen op regelmatige klankcorrespondenties	61
4.4. Het reconstrueren van prototalen	62
4.4.1. Inleidende opmerkingen	62
4.4.2. Externe reconstructie	62
4.4.3. Interne reconstructie	63
4.5. De betrouwbaarheid van de reconstructies	65
4.6. Het zoeken naar regelmaat	66
4.6.1. Algemeen	66
4.6.2. De wet van Verner	67
4.7. De reconstructie van oudere fasen	69
4.7.1. Inleidende opmerkingen	69
4.7.2. Klank en letter	70
4.7.3. Reconstructie van klankwaarden; voorbeelden van argumentaties	72
4.7.4. Grammaticale bronnen	75
4.7.5. Afsluitende beschouwingen	76
5. Taalverwantschap en taalreconstructie. Afsluiting	79
5.1. Samenvatting en vooruitblik	79
5.2. Historische aantekeningen	79
5.2.1. De “voor-wetenschappelijke” periode	79
5.2.2. De beginperiode: Rask, Grimm, Bopp, Schleicher	80
5.2.3. De neogrammatici	81
5.2.4. Na De Saussure	83
 Deel 2. Taalverandering 1 (klank- en betekenisverandering)	 85
6. Klankverandering	87
6.1. Inleidende opmerkingen	87
6.2. De verandering	87
6.3. De conditionering	89
6.4. De fonetiek van de klankveranderingen	91
6.5. Tijd en plaats van de klankwetten	92
6.6. Tendensen in klankverandering	93
6.6.1. Structurele tendensen	93
6.6.1.1. Structurele samenhang	93
6.6.1.2. Push chains	94
6.6.1.3. Drag chains	95
6.6.1.4. Push chains en drag chains	96
6.6.1.5. Compenserende reacties	96
6.6.2. Primaire tendensen	97
6.6.3. Afsluitende beschouwingen	100

7. Klank/betekenisverandering	103
7.1. Inleidende opmerkingen	103
7.2. De analogie	103
7.2.1. Algemeen	103
7.2.2. Analogie. Drie onderscheidingen	104
7.3. Het isomorfieprincipe	107
7.3.1. Een indeling naar gevallen	107
7.3.2. Het betrekkelijke belang van het isomorfieprincipe	111
7.3.3. Het betrekkelijke succes van het isomorfieprincipe	112
7.3.4. De (on)voorspelbaarheid van de formeel-semantische analogie	113
7.4. Analogische reïnterpretatie	114
7.5. Samenvatting isomorfieprincipe	115
7.6. Produktiviteit en incidentele (scheppende) analogie	116
7.7. Analogie, synonymie- en homonymievermijding en de taalgebruiker	119
 8. Betekenisverandering	 121
8.1. Inleiding	121
8.1.1. Betekenissen en betekenisstheorieën	121
8.1.2. De prototypische benadering van betekenis(verandering)	121
8.1.3. Betekenisverandering, zaakverandering, vormverandering, verandering in gevoelswaarde	123
8.1.4. Semasiologie en onomasiologie	124
8.1.5. Veranderingen in gebruik (pragmatische verandering)	124
8.2. Types betekenisverandering	125
8.2.1. Inleidende opmerkingen	125
8.2.2. Betekenisspecialisatie en betekenisveralgemening	126
8.2.3. Metafoor	126
8.2.4. Metonymie	127
8.2.5. De onderscheiding van de types	127
8.2.6. Betekenisverandering en stijlfiguur	128
8.2.7. Eigenlijke en oorspronkelijke betekenis	129
8.3. Factoren in betekenisverandering	129
8.3.1. Behoeftte aan naamgeving. Taaleconomie	130
8.3.2. Ellips. Reïnterpretatie	130
8.3.3. Structurele factoren	132
8.3.4. Types betekenisverandering en factoren in betekenisverandering	133
8.4. De gevoelswaarde van woorden	134
8.4.1. Inleidende opmerkingen	134
8.4.2. Veranderingen in de gevoelswaarde	134
8.4.3. De gevoelswaarde als factor	135
8.4.4. De sociale en stilistische waarde van woorden	136
 9. Taalverandering 1. Afsluiting	 137
9.1. Samenvatting en vooruitblik	137
9.2. Historische aantekeningen	138

9.2.1. Klankwetten	138
9.2.2. Analogie en verwante fenomenen	139
9.2.3. Betekenisverandering	140
Deel 3. Taalverandering 2 (grammaticale en lexicale verandering)	141
10. Fonologische verandering	143
10.1. Inleidende opmerkingen	143
10.2. Louter fonetische verandering	143
10.3. Nieuwe foneemvarianten	144
10.4. Veranderingen in de foneeminventaris	144
10.5. Veranderingen in de distributie	146
10.6. Verdwijnen of introductie van distinctieve kenmerken	147
10.7. Reïnterpretatie van een klanksegment	148
11. Morfologische verandering	149
11.1. Inleiding	149
11.2. Flexie	150
11.2.1. Inleidende opmerkingen	150
11.2.2. Externe flexie	150
11.2.2.1. Het deflexieproces	150
11.2.2.2. Gotisch en Nederlands	151
11.2.2.3. Flecterende en agglutinerende talen	153
11.2.2.4. Ontstaan van flexiemorfemen (uitgangen)	154
11.2.3. Interne flexie	155
11.2.3.1. De Ablaut	155
11.2.3.2. Ontstaan van interne flexie	155
11.2.3.3. Ontwikkeling van interne flexie	156
11.3. Samenstelling	157
11.3.1. Klank- en betekenisontwikkelingen	157
11.3.2. Het ontstaan van samenstellingen	159
11.3.2.1. Samenkoppelingen	159
11.3.2.2. Analogie en produktiviteit	160
11.3.2.3. Reïnterpretatie als samenstelling	161
11.3.3. Het verdwijnen van samenstellingen	161
11.4. Afleiding	162
11.4.1. Vormen van afleiding	162
11.4.2. Klank- en betekenisontwikkelingen	162
11.4.3. Veranderingen in produktiviteit	164
11.4.4. Het ontstaan van nieuwe affixen	166
11.4.5. Het verdwijnen van affixen	167
11.5. Samenstellende afleidingen	168
12. Syntactische verandering	171
12.0. De analyse van de zin	171
12.1. Syntactische veranderingen	172
12.1.1. Inleidende opmerkingen	172

12.1.2. Constructionele veranderingen	173
12.1.2.1. Het ontstaan van constructies	173
12.1.2.2. Het verdwijnen van constructies	175
12.1.3. Veranderingen in de woordvolgorde	176
12.1.3.1. Correlaties tussen woordvolgordes	176
12.1.3.2. De veranderingen	177
12.2. Tendensen in syntactische veranderingsprocessen	181
12.2.1. Inleidende opmerkingen	181
12.2.2. Deflexie en syntactische verandering	181
12.2.3. Veranderingen in verband met het isomorfieprincipe	182
12.2.3.1. Inleidende opmerkingen	182
12.2.3.2. Reacties op syntactische homonymie	183
12.2.3.3. Syntactische synonymie en mogelijke reacties daarop	185
12.3. Het gebruik van de flexie	186
13. Grammaticale en lexicale verandering	189
13.1. Afsluiting	189
13.1.1. Overgangen en interacties	189
13.1.2. Verandering in de woordenschat	190
13.1.2.1. Veranderingen van semantische en grammaticale aard	190
13.1.2.2. Overgang naar andere woordsoorten	190
13.1.2.3. Ontstaan van uitdrukkingen	190
13.1.2.4. Ontstaan en verdwijnen van woorden	192
13.1.2.5. Naamgeving	192
13.1.2.6. Nogmaals iconiciteit	193
13.1.3. Morfologische en syntactische reconstructie	194
13.1.3.1. De morfologie van protofasen	194
13.1.3.2. De syntaxis van protofasen	194
13.1.3.3. Geschreven taal – gesproken taal	195
13.1.3.4. Het probleem van de acceptabiliteit	197
13.2. Vooruitblik	197
13.3. Historische aantekeningen	198
13.3.1. Pregeneratieve ontwikkelingen	198
13.3.2. Generatieve ontwikkelingen	198
 Deel 4. Het proces van taalverandering	 201
14. Het proces van taalverandering. Algemeen	203
14.1. Inleidende opmerkingen	203
14.2. Taalvariatie en taalverandering	203
14.3. Onderzoek naar taalverandering	205
14.3.1. In het heden en in het verleden	205
14.3.2. Onderzoek in werkelijke en schijnbare tijd	205
14.3.3. De waarde van de schijnbare tijd-methode	207
14.3.4. Een nederlands schijnbare tijd-patroon	209

15. De talige, sociale en stilistische geleidelijkheid	211
15.1. De talige geleidelijkheden	211
15.1.1. Inleidende opmerkingen	211
15.1.2. De fonetische, input- en conditionele geleidelijkheid	211
15.1.3. Lexicale geleidelijkheid	214
15.1.4. Grammaticale (en norm)aspecten	216
15.2. De sociale en stilistische geleidelijkheden	217
15.2.1. Inleidende opmerkingen	217
15.2.2. Variatie naar sociaal-economische klasse en stijl	218
15.2.3. Veranderingen uit hogere of lagere klassen	220
15.2.3.1. Veranderingen uit de lagere klassen	220
15.2.3.2. Veranderingen uit de hogere klassen	222
15.2.4. Andere mogelijkheden	224
15.3. Hypercorrectie	225
15.4. Sexeverschillen	226
15.5. Taalattitudes	228
16. Regionale aspecten	231
16.1. Regionaal bepaalde taalvariatie	231
16.2. Taalgrenzen	235
16.3. De verklaring van de regionale differentiatie	238
16.3.1. Extra-linguïstische verklaringen	238
16.3.2. Intern-linguïstische verklaringen	242
16.3.3. Samenspel van externe en interne factoren	242
16.4. Standaardisering	243
16.4.1. Motieven voor standaardisering	243
16.4.2. De vier aspecten van standaardisering	244
16.4.2.1. Selectie	244
16.4.2.2. Codificatie	244
16.4.2.3. Functieuitbreiding	245
16.4.2.4. Acceptatie	245
17. Het proces van taalverandering. Afsluiting en vooruitblik	247
17.1. Stamboommodel en golfmodel	247
17.2. Beïnvloedingssituaties. Vooruitblik	248
17.3. Verwantschap en ontlening	249
17.4. Historische aantekeningen	249
Deel 5. Talen in contact	253
18. De tweetalige taalgebruiker	255
18.1. Inleidende opmerkingen	255
18.2. Overname en substraatwerking	255
18.3. Het tweede taal-verwervingsproces	256
18.3.1. Algemeen	256

18.3.2. Interferentie	257
18.4. De psychostabiliteit van taalelementen	258
18.5. Overname, tweede taal-verwerving en taalverandering	261
19. Taalcontactsituaties	263
19.1. Inleidende opmerkingen	263
19.2. De culturele contact-situatie	263
19.2.1. Algemeen	263
19.2.2. Invloeden op en van het Nederlands	264
19.3. De intensieve contact-situatie	265
19.3.1. Inleidende opmerkingen	265
19.3.2. Een sociaal niet-dominante minderheid	265
19.3.3. Een sociaal dominante minderheid	267
19.3.3.1. Algemeen	267
19.3.3.2. De dominante taal wint	267
19.3.3.3. De onderliggende taal wint	268
19.3.4. Convergentiegebieden	269
19.4. Pidgins en creolentalen	271
19.4.1. Het ontstaan van pidgins	271
19.4.2. Creolisatie	274
19.4.3. Decreolisatie	275
19.4.4. Samenvatting	278
20. Effecten van en reacties op vreemde invloed	281
20.1. De woordenschat	281
20.2. Fonische beïnvloeding	283
20.2.1. Fonische beïnvloeding bij overname	283
20.2.2. Fonische beïnvloeding bij substraatwerking	285
20.2.3. Fonische ontwikkelingen in de brontaal of in de gevende taal	286
20.3. Morfologische beïnvloeding	287
20.3.1. Flexie	287
20.3.2. Samenstellingen	288
20.3.3. Afleidingen	289
20.3.3.1. Effecten	289
20.3.3.2. Reacties	291
20.4. Syntactische beïnvloeding	293
20.4.1. Niveaus van beïnvloeding	293
20.4.2. Wijze van beïnvloeding	293
20.4.3. Parallele syntactische ontwikkelingen in verschillende talen	294
20.4.4. Genustoeckenning	296
20.5. Interpretaties van woordcombinaties als woord	296
21. Talen in contact. Afsluiting	299
21.1. Het onderzoek naar ontlening	299
21.1.1. Inleidende opmerkingen	299
21.1.2. Het vaststellen van overname	299
21.1.3. Het dateren van overname	300

21.1.4. Het vaststellen en dateren van substraatwerking	301
21.2. Historische aantekeningen	302
22. De oorzaken van taalverandering	305
22.1. Inleidende opmerkingen	305
22.2. Het onzichtbare hand-proces	305
22.3. Communicatie en gemak	306
22.4. Taalverwerving als bron van taalverandering	307
22.5. Taalverwerving en taalschepping. Samenvatting	308
22.6. Taalgebruiker en taalsysteem	308
22.7. De waarschijnlijkheid van taalveranderingen	310
22.8. De tijd- en plaatsgebondenheid van taalverandering	311
22.9. De rol van leeftijdsgroepen	311
22.10. Afsluiting	312
Aantekeningen	315
Bibliografie	323
Register	335

REGISTER

A

Abductive change 100, 307
Ablaut 80, 155, 162
Ablaut (term) 81
Accent (uitspraak) 258, 263, 266
Accentuatie, bij afleiding 162
Accentuatie, centraliserend 101
Accentuatie, invloed van 97
Accentuatie, ontlending 284, 286
Accentuatie, verandering 88, 91
Accentverschuiving 67
Acceptatie (standaardisering) 245
Acrolect 276
Adjectief, stoffelijk 175
Adverbiale s 167
Affix, ontstaan 166
Affix, verdwijning 167
Affixextractie 118
Affixsubstitutie 118, 168
Afleiding 116, 162
Afleiding, betekenisverandering 162
Afleiding, isolering 163
Afleiding, klankverandering 162
Afleiding, ontlending 289
Afleiding, ontstaan: zie Affix, ontstaan 166
Afleiding, produktiviteit 164
Afleiding, samenstellende: zie Samenstellende afleiding
Afleiding, uitbreiding domein (input) 164
Afleiding, uitbreiding van de output 164
Afrikaans 51, 174
Afro-aziatisch 50
Age grading 207, 208
Agglutinerend 153
Albaans 269
Alfabet 72
Algemeen Beschaafd Nederlands: zie Standaardnederlands
Allograaf 70
Altaïsch 50
Analogie 61, 82, 103, 119, 146, 147, 152, 160, 163, 169, 213, 307
Analogie (schema) 107
Analogie, fonetische 212, 225, 242

Analogie, formeel-semantiche 104, 113, 115
Analogie, formele 104, 106
Analogie, geschiedenis begrip 139
Analogie, paradigmatische 106, 107
Analogie, proportionele 105, 107, 118
Analogie, relatie tot klankwet 213
Analogie, scheppende 116, 119, 137, 166, 192
Analogie, semantische 104, 133
Analogie, syntactische 173, 183
Analogie, syntagmatische 106, 107
Analogie-principe (spelling) 71
Analogische reïnterpretatie: zie Reïnterpretatie, analogische
Analytisch 153, 189
Angelsaksisch 45
Anlaut (term) 81
Aphaeresis 88
Apocope 88, 97
Apparent time-methode: zie Schijnbare tijd-methode
Arabisch 50
Arbitrair karakter van kenmerken 35, 40, 84, 193
Articulatiebasis 101
Articulatorische ruimte 95, 309
Aspiraas 17
Assimilatie 91, 92, 97, 99, 158
Asymmetrie, klanksysteem 95, 309
Atomisme 84
Ausgleich 104, 107, 110, 112
Auslaut (term) 81
Ausnahmslosigkeit der Lautgesetze: zie Uitzonderingsloosheid

B

Backformation: zie Retrograde vorming 115
Bahuvrihi-compositum 161
Bargoens 136
Basilect 276
Baskisch 49, 176
Becanus, Goropius 80
Behaviourisme 140
Beschrijven (begrip) 27
Betekenaar, zie Signifiant

Betekenis, beperking 125
 Betekenis, eigenlijke 129
 Betekenis, uitbreiding 125
 Betekenisdifferentiatie 108, 109, 112, 115,
 119, 132, 185, 186, 187, 269, 307
 Betekenisisolering : zie Semantische isolering
 Betekenisspecialisatie 125, 126, 128, 133, 158,
 193
 Betekenisstructuur 122
 Betekenisveralgemening 125, 126, 193
 Betekenisverandering 103, 121, 137, 157
 Betekenisverandering, factoren 129, 133
 Betekenisverandering, geschiedenis onder-
 zoek 140
 Betekenisverandering, in bonam partem 134
 Betekenisverandering, in malam partem 134
 Betekenisverandering, melioratief 134
 Betekenisverandering, parallelle 133
 Betekenisverandering, pejoratief 134
 Betekenisverandering, primair 138
 Betekenisverandering, reactief 138
 Betekenisverandering, structurele facto-
 ren 132, 134
 Betekenisverandering, tendensen 136
 Betekenisverandering, types 125, 133
 Betekenisverdichting : zie Betekenisspecialisa-
 tie 126
 Bickerton, Derek 276, 303
 Bindfoneem : zie Samenstelling, verbindings-
 klank
 Bleeding : zie Bloedende relatie
 Bloedend (term) 139
 Bloedende relatie (klankwetten) 93
 Bloedende volgorde 243
 Bloomfield, Leonard 83
 Bopp, Franz 80, 82
 Breukgebied 235
 Brits Guyana 276
 Brugmann, Karl 82
 Bulgaars 269

C

Calque 289
 Casual speech 219
 Casus : zie Naamval
 Casussyncretisme 150
 Centrale woordenschat 34
 Chaîne de propulsion : zie Push chain
 Chaîne de traction : zie Drag chain
 Change from above the level of aware-
 ness 221, 222
 Change from below the level of awareness
 220
 Chen, M. 251
 Chinees 43
 Chomsky, Noam 84, 198

Codificatie (standaardisering) 244
 Cognitieve psychologie 140
 Cognitieve semantiek 121
 Communicatie 238, 306
 Comparatieve reconstructie, zie Externe re-
 constructie
 Compenserende klankwet : zie Klankwet,
 compenserend
 Competence 199
 Competing change 243
 Complementary distributie, ontstaan 144
 Compositum : zie Samenstelling
 Concurrerende verandering 243
 Conditionele geleidelijkheid 212, 213, 217
 225, 240
 Conditionering, (on)gedifferentieerde 226
 Conditionering, lexicale 226
 Congruentie 172
 Congruentie, ontstaan 186
 Connotatie 124
 Consonantwisseling 155, 162
 Constructie (definitie) 171
 Constructie, duratieve 175
 Constructie, finale 175
 Constructie, verdwijnen van 175
 Constructie, ontstaan van 173
 Contaminatie 103, 119, 183, 313
 Continuüm (term) 205
 Continuüm : zie ook Dialectcontinuüm
 Continuüm, geografisch 205
 Continuüm, horizontaal : zie Continuüm, geo-
 grafisch
 Continuüm, postcreools 275
 Continuüm, sociaal 205
 Continuüm, verticaal : zie Continuüm, sociaal
 Contractie 224
 Conversatiestijl 219
 Copula-deletie 224
 Counter bleeding : zie Tegenbloedende relatie
 Counter feeding : zie Tegenvoedende relatie
 Covert prestige 228
 Creativiteit, taalgebruiker 122, 130
 Creolisatie 274, 301

D

DeCamp, David 303
 Decreolisatie 275
 Deens 27, 45, 52, 53
 Deflexie 150, 151
 Deflexie, invloed op syntaxis 181
 Defonologisatie 144
 Deïconiserende veranderingen 111, 193
 Delbrück, Berthold 82
 Demografische factoren 239
 Diachronie, evolutief - non-evolutief 119

Diachronie, verhouding tot synchronie 27, 77, 82, 83, 119
Diachronische taalwetenschap (term) 28
Diagram 40, 115, 149, 193
Dialect (term) 29
Dialect, verhouding tot standaardtaal 238
Dialectkenmerk (primair, secundair) 262, 268
Dialectcontinuüm 237
Dialectologie 139, 204
Diftongering 99
Diglossie 266
Diminuering 164
Dissimilatie 97, 99
Distinctiedrang 222
Distinctieve kenmerken, introductie 147
Distinctieve kenmerken, verdwijnen 147
Dorian, Nancy 303
Doublet 108, 132
Drag chain 95
Drag-chain, semantische 132, 133
Drift 151, 309
Duits 26, 43, 45, 52, 53, 178
Duratieve constructie 186
Dynamisch (begrip) 119
Dysfemisme 135

E

Ease of articulation 97, 307
Economische factoren 239, 306
Eigenlijke betekenis : zie Betekenis, eigenlijke
Elaboration of function (standaardise-
ring) 245
Ellips 130, 161, 165
Energie (begrip) 140
Engels 27, 43, 45, 52, 53, 176, 301
Epenthesis 88, 92
Ergon (begrip) 140
Estisch 49
Etnische verschillen 224
Etymologie 54, 129
Etymologisch woordenboek 54
Eufemisme 134, 135
Evolutief (begrip) 119
Extensie 104, 107, 108
Externe reconstructie 62
Extra-linguïstische verklaring 238

F

Faliskisch 51
Feeding : zie Voedende relatie 92
Figuurlijk taalgebruik 126
Finale constructie 186
Fins 49
Fins-oegrisch 49
Flecterend 153

Flexie 150
Flexie, externe 150
Flexie, interne 150, 155
Flexiemorfeem : zie Uitgang
Foneem, ontstaan door analogie 146
Foneem, ontstaan uit foneemvariant 145
Foneem, reductie tot NUL 145
Foneem, samenval 144
Foneem, verandering in de distributie 146
Foneem, verandering in de distributie door
analogie 147
Foneeminventaris, verandering 144
Foneemvariant, ontstaan combinatorische 144
Foneemvariant, ontwikkeling tot zelfstandig
foneem 145
Foneemvariant, verandering in de distribu-
tie 146
Fonetiek, ontwikkeling 139
Fonetische analogie : zie Analogie, fonetische
Fonetische geleidelijkheid 211, 212, 225
Fonetische reïnterpretatie : zie Reïnterpreta-
tie, fonetische
Fonetische verandering 143
Fonologie, raakpunten met morfologie en syn-
taxis 189

Fonologisatie 145

Fonologische verandering 143

Foreigners talk 272

Formal style 219

Formaliteit 219

Fossilisatie 261

Frans 26, 43, 176

Frequentie (factor) 113, 133

Frequentie bij hypercorrectie 222, 225

Frequentie bij lexicale geleidelijkheid 215, 240

Frequentie bij taalvariatie 204, 234

Frequentie, als factor in klankverandering 90

Frequentie, relatieve 197

Fries 45, 52, 53, 178, 301

Functieuitbreiding (standaardisering) 245

Functioneverlies 257

Functionele differentiatie : zie Betekenisdiffe-
rentiatie 185

Fuserend : zie Fusional

Fusional 154

G

Gal, Susan 303

Geaffecteerde uitspraak 222

Gelijkvormigheidsprincipe (spelling) 71

Gemarkeerd 63, 95, 100, 114, 152

Gemeengermaans 67, 88

Geminaat 17

Gemotiveerd 40

Gender : zie Sexe, sociale

Generatieve taalkunde : zie Transformationeel-generatieve

Genetische vergelijking 43

Genitief 153, 167, 173

Genus 150, 151, 296

Geografische factoren 239

Geografische geleidelijkheid 203

Germaans 45, 50, 52

Germaanse klankverschuiving 67, 68, 81, 147

Geslacht (grammaticaal) : zie Genus

Getal : zie Numerus

Gevoelswaarde 124, 134

Gevoelswaarde als factor 135

Gevoelswaarde, veranderingen 134

Giles, Howard 251

Gilliéron, Jules Louis 109, 139, 250

Glinz, Hans 84

Glottochronologie 51

Golfmodel 231

Gotisch 37, 45, 48, 52, 53, 153, 154

Gradient stratification 221

Grafeem 70

Grafematische analyse 70

Grammaticale aspecten taalveranderingspro-
ces 216

Grammaticale verandering 189

Grammaticaliteit, probleem 197

Greenberg, Joseph H. 198

Grens-reïnterpretatie : zie Metanalyse

Grieks 43, 48, 52, 153, 269

Grimm, Jacob 80, 82

Gumperz, J.J. 303

H

Haags 96

Halle, Morris 198

Haugen, Einar 303

Hebreeuws 50, 79

Herverfransing 283

Hesseling, D.C. 303

Hettitisch 66, 83

Hindi 176

Historisch-vergelijkende taalwetenschap
(term) 28

Historische grammatica (term) 27

Historische taalkunde (term) 28

Historische taalwetenschap (term) 28

Historische taalwetenschap, geschiedenis 79

Holes in the pattern : zie Open plaatsen in
het systeem

Homonymie 122

Homonymie, ontstaan 111, 123

Homonymie, syntactische 172

Homonymie, syntactische, ontstaan 181

Homonymie, syntactische, reacties op 183

Homonymievermijding 94, 109, 110, 111, 115,
119, 130, 133, 242, 243, 306

Hongaars 26, 49

Hoogduitse klankverschuiving 59, 93

Hrozný, B. 66

Humboldt, Wilhelm von 107, 139, 140, 198

Humboldtiaans principe 107

Humboldtiaans principe, geschiedenis begrip
139

Hyperbool 135

Hypercorrectie 212, 222, 225, 226, 228, 241

Hyperfrequentie 225

Hyperoniem 132

Hypocoristicum 135

Hyponiem 132

I

I-Umlaut 138, 144, 145, 155, 164

Iconiciteit : zie Icoon

Icoon 40, 126, 152, 193

Idiomatische verbinding : zie Uitdrukking

Iers 155

IJlands 45, 52, 53

Image 40, 152, 193

Imperfect learning 257

Implicationele ordening 276

Impliciete transpositie 162

In bonam partem (betekenisverandering) 134

In malam partem (betekenisverandering) 134

Index 40, 127, 193

Indicator 220, 221

Indirect object 185

Individuele verschillen 225

Indoëuropees 48, 51

Indogermaans : zie Indoëuropees

Infix 150, 162

Ingang 150

Ingweoons 301

Inlaut (term) 81

Innere Sprachform 140

Input-geleidelijkheid 212, 217, 225, 240

Interferentie 257

Interlanguage 261

Intern-linguïstische verklaring 242

Interne reconstructie 63

Interpretatieregels 212, 216, 225

Interviewstijl 219

Introductie van taalverandering 311

Intrusive r 148

Inversie 179

Ironie 135

Isofoon 231

Isoglosse 231, 234

Isolex 231

Isomorfieprincipe 107, 115, 137, 181, 193, 199, 309
 Isomorfieprincipe, geschiedenis begrip 139
 Isotagme 234
 Italiaans 27, 43
 Italiaans 51

J

Jakobson, Roman 139, 140, 198
 Jodentaal 136
 Jones, William 80
 Junggrammatiker 67, 81, 138

K

Kate, Lambert ten 80, 196
 Kaukasisch 50
 Keller, Rudi 305
 King, Robert D. 198
 Kiparsky, Paul 139, 198, 199
 Klankcorrespondentie 41, 55
 Klankcorrespondentie, uitzondering 60, 61
 Klanken, gedeeltelijke samenvall 143
 Klanken, samenvall 143, 144
 Klanken, splitsing 143
 Klankexpressief : zie Klanksymboliek
 Klanknabootsing 35, 149
 Klankoverdrijving 213, 217 222
 Klanksegment, reïnterpretatie : zie Reïnterpretatie van
 Klanksubstitutie 73
 Klanksymboliek 35, 149
 Klankverandering 87, 103, 124, 137, 157, 162
 Klankverandering (schema) 102
 Klankwet 41, 82, 87
 Klankwet, articulatoische tendentie 97
 Klankwet, auditorische tendenties 100
 Klankwet, compenserend 96, 138
 Klankwet, conditionering 89
 Klankwet, fonologische gevolgen 143
 Klankwet, geschiedenis begrip 138
 Klankwet, oorzaak 93, 97
 Klankwet, plaats van 93
 Klankwet, primaire oorzaak 97, 137, 138
 Klankwet, reactief 137
 Klankwet, relatie tot analogie 213
 Klankwet, structurele oorzaak 93, 137
 Klankwet, structurele samenhang 93
 Klankwet, tijd van 92
 Klankwet, types 88
 Klankwet, uitzondering 41, 61, 82, 89, 91, 138, 211
 Klankwet, uitzonderingsloosheid : zie Uitzonderingsloosheid klankwet
 Klankwettige uitzondering 41, 89
 Klasse (nominaal) 151
 Kloeke, G.G. 250

Kollewijn, R.A. 72
 Kupwar (India) 270

L

L'esprit de clocher 239
 La force d'intercourse 239
 Labiovelair 17
 Labov, William 28, 82, 98, 139, 205, 219, 220, 222, 225, 228, 246, 250
 Lambrecht, Joos 76
 Lange vocalen, gesloten worden van 98
 Langue 83
 Laps 49
 Latijn 27, 43, 48, 51, 153
 Leenvertaling 288
 Leeftijdsverschil 206, 234, 311
 Letter (begrip) 76
 Letterlijk taalgebruik 126
 Letterwoorden 149
 Lexicale diffusie : zie Lexicale geleidelijkheid 214
 Lexicale geleidelijkheid 214, 225, 234, 240, 242, 243
 Lexicale leemte 242
 Lexicale ontlending 281
 Lexicale verandering 117, 190, 192
 Lingua franca 244
 Linguistic area 269
 Litotes 135
 Litouws 48

M

Maerlant, Jacob van 196
 Marker 220, 221, 222, 225
 Marle, Jaap van 117
 Martinet, André 139
 Melioratief (betekenisverandering) 134
 Merger : zie Klanken, samenvall
 Mesolect 276
 Metafoor 40, 125, 126, 128, 134, 136, 193
 Metafoor, verbleekte 128
 Metanalyse 115, 166
 Metanalyse, syntactische 173
 Metathesis 88, 91, 97
 Metonymie 127, 128, 136, 193
 Middelnederlands 29
 Migratiefactor 239
 Milroy, J. 226
 Milroy, L. 226
 Minimale paren 219
 Misverstand (factor) 131
 Monitoring 219
 Montanus, Petrus 76
 Morfologie, raakpunten met fonologie en syntaxis 189
 Morfologisch netwerk 117

Morfologische aanpassing 291
 Morfologische ontlening 287
 Morfologische reconstructie oudere fase 195
 Morfologische valentie 164
 Morfologische verandering 149

N

Naamgeving 130, 192
 Naamval 150, 151
 Natuurlijke verandering 100, 220, 226, 241
 Nederlands 25, 33, 43, 45, 52, 53, 154, 176
 Nederlands : zie ook Standaardnederlands
 Negerhollands 275
 Neogrammatici : zie Junggrammatiker
 Neologisme 117, 136, 192
 Nomen agentis 163
 Noordgermaans 52
 Noors 45, 52, 53
 Norm 228, 310
 Numerus 151
 Nuij tens 303

O

Observers Paradox 219
 Oeralisch 49
 Oergermaans 52, 53, 88
 Oerindoëuropees 52, 53, 153
 Oernoordgermaans 52, 53
 Oeroostgermaans 52, 53
 Oerwestgermaans 52, 53
 One form - one meaningprinciple : zie Isomorfieprinciple
 Onomasiologie 124, 130, 136, 192
 Onomatopee : zie Klanknabootsing
 Ontlening, i.v.m. gevoelswaarde 136
 Ontlening, verhouding tot klankwet 82
 Ontlening, verhouding tot taalverwantschap 58
 Ontronding 99, 215
 Onzichtbare hand-proces 305
 Oorkonden 74
 Oostgermaans 52
 Open plaatsen in het systeem 95
 Open prestige 228
 Organisme, taal als 82
 Oskisch 51
 Osthoff, Hermann 82
 Oudengels 45
 Oudere fase, probleem van de grammaticaliteit 197
 Oudere taalfasen, beschrijving 28
 Oudhoogduits 45
 Oudiers 48
 Oudnederlands 45
 Oudnoords 45
 Output-geleidelijkheid 240

Overdracht (semantisch) 126, 130
 Overgangsgebied : zie Breukgebied 235
 Overgangsklank 91
 Overkarakterisering, zie Stapelvorm
 Overt prestige 228

P

Palatalisatie 99
 Paradigmatische gelijkmaking : zie Ausgleich 104
 Paradigmatische lijn 96, 106, 107, 118, 132
 Paragoge 88, 89
 Parole 83
 Pars pro toto 127
 Paul, Hermann 82, 198
 Peergroup 208, 224
 Peirce, Charles Sanders 84
 Pejoratief (betekenisverandering) 134
 Perceptieregel 216
 Perifrastisch 154
 Personificatie 128
 Pidgin 271
 Platteland - stad 240
 Pleonasme 183
 Politieke factoren 239
 Polysemie 112, 122, 130, 134, 163
 Polysynthetisch 153
 Porzig, Walter 140
 Possessief compositum: zie Bahuvrihi-compositum
 Possessieve datief 191
 Praagse School 198
 Pregnantie : zie Betekenisspecialisatie
 Prestige-factor 240, 310
 Prestigevariant 220, 222, 225, 227, 228
 Primair-visueel symbool 70
 Procope : zie Aphaeresis
 Produktieregel 216, 225
 Produktiviteit 113, 116, 153, 157, 160, 164
 Produktiviteit, geschiedenis begrip 140
 Proportionele analogie : zie Analogie, proportionele
 Prothesis 88
 Protogermaans 53
 Protoindoëuropees 53
 Prototaal 52
 Prototaal, morfologische reconstructie 194
 Prototaal, reconstructie 62
 Prototaal, reconstructie, geschiedenis methode 79
 Prototaal, syntactische reconstructie 194
 Prototype 121, 140
 Psychologie, cognitieve : zie Cognitieve psychologie
 Psychostabiliteit 258
 Push chain 94, 216

Push-chain, semantische 132

R

Rask, Rasmus Kristian 80, 82

Reading passage style 219

Real time-methode : zie Werkelijke tijd-methode

Reconstructie, oudere fasen 69

Reconstructie, prototaal : zie Prototaal, reconstructie

Reconstructie, van klankwaarden 70

Rectie 172

Rectie, ontstaan 187

Reductie 91, 97, 151, 158, 162

Reductie (bij taalverwerving) 257

Reduplicatie 149, 150, 162

Referentiële neutralisatie 185

Refonologisatie 147

Regelomkering 148

Regelvereenvoudiging 199

Regiolect 261

Regionale differentiatie, verklaring 238

Regionale diffusie : zie Regionale geleidelijkheid

Regionale geleidelijkheid 231

Register, verschil in 221

Reïnterpretatie als samenstelling 161

Reïnterpretatie van klanksegment 148

Reïnterpretatie, analogische 114, 148, 164, 175, 182

Reïnterpretatie, fonetische 212, 213, 225

Reïnterpretatie, formele 114

Reïnterpretatie, functionele 174, 190

Reïnterpretatie, grammaticale 217

Reïnterpretatie, morfologische 115, 152, 161, 166, 167, 169

Reïnterpretatie, semantische 114, 130, 134, 190, 193

Reïnterpretatie, stam en uitgang 152

Reïnterpretatie, syntactische 173, 186

Reïnterpretatie als woord 296

Rekking in open syllabe met hoofdaccent 97

Relatieve chronologie, klankwet en ontleding 59, 93

Relatieve chronologie, klankwetten 68, 92

Relationeel netwerk 225

Relexificatie 260

Relictsuffix 168

Religieuze groepen 224

Renaissance-grammatica 195

Retrograde vorming 115, 118, 169

Rhotacisme 92

Rijmen 73

Roemeens 269

Rosch, Eleanor 140

Rückbildung : zie Retrograde vorming

S

Salverda de Grave, J.J. 303

Samenkoppeling 159, 168

Samensmeltend : zie Fusional

Samenstellende afleiding 168

Samenstelling 116, 136, 157

Samenstelling, analogie 160

Samenstelling, determinatief 116, 160

Samenstelling, betekenisverandering 157

Samenstelling, determinatief 116, 160

Samenstelling, isolering 158

Samenstelling, klankverandering 157

Samenstelling, ontstaan 159

Samenstelling, possessief : zie Bahuvrihi-compositum

Samenstelling, produktiviteit 160

Samenstelling, verbindingsklank 160

Samenstelling, verdwijning 161

Samenstelling, verholen 158

Samenstelling, verkorting 161

Samenval van fonemen : zie Foneem, samenval

Samenval van klanken : zie Klanken, samenval

Samojeeds 49

Sandhi 92, 159

Sanskrit 43, 48, 80, 153

Sarnami : zie Hindi

Saussure, Ferdinand de 35, 66, 83, 139, 140, 239

Schijnbare tijd-methode 205

Schirmunski, V. 261

Schleicher, August 81

Schmidt, Johannes 249

Schönfeld, Moritz 198

Schrijftaal, verhouding tot spreektaal 195

Schuchardt, Hugo 250, 303

Schultink, Henk 140

Selectie (standaardisering) 244

Semantiek, cognitieve : zie Cognitieve semantiek

Semantische isolering 158, 163

Semantische specialisatie 163, 165

Semasiologie 124

Semitisch 155

Sexe, sociale 227

Sexe-verschil 204, 226, 234, 240

Sharp stratification 221

Sievers, Eduard 139

Signifiant 84

Signifié 84

Simplex, ontstaan 158

Sjwa-apocope 89, 97

Sjwa-syncope 97

Slang 135, 136, 312

</

- Sociaal-economische klasse 218
 Sociaal-economische klasse, verschil
 naar 220, 234
 Sociale diffusie : zie Sociale geleidelijkheid
 Sociale geleidelijkheid 203, 217, 240
 Sociale verschillen 220
 Sociale verschillen, woorden 136
 Sociolinguïstiek 139, 204
 Sociologische factoren 239
 Sonantische liquida 17
 SOV-taal 176
 Spaans 27, 43
 Spelling pronunciation 245
 Spelling, etymologische 71
 Spelling, fonologische 70, 71
 Spelling, morfologische 71
 Spelling, Nederlands 71
 Spellingregeling van het Nederlands 72
 Spellinguitspraak 245
 Spiegel 196
 Spiegel, Hendrik Laurensz. 76
 Splinterwoorden 149
 Split : zie Klanken, splitsing
 Splitsing van klanken : zie Klanken, splitsing
 Sprachbund 269
 Sprachliche Zwischenwelt 140
 Spreektaal, verhouding tot schrijftaal 195
 Stabiliteit kenmerken 33, 258
 Stad - platteland 240
 Stamboom 52
 Stamboommodel 81
 Standaardisering 243
 Standaardnederlands 243, 244, 245
 Standaardtaal (term) 29
 Standaardtaal, verhouding tot dialect 238
 Stapelvorm 105, 112, 119, 167, 168, 183, 313
 Statisch (begrip) 119
 Stereotypering 221
 Steunpronomina 195
 Stigmatisering 219, 220, 221
 Stijlfiguur, en betekenisverandering 128
 Stijlverschuivingen 219
 Stilistisch verschil 219, 221, 234, 269, 281
 Stilistische differentiatie 112
 Stilistische geleidelijkheid 203, 217, 240
 Stilistische verschillen, woorden 136
 Streckform 97
 Strengthening : zie Versterking
 Strident 17
 Stroop, Jan 242
 Structuralisme 83, 139, 140, 198
 Structuurverlies 257
 Stutterheim, C.F.P. 313
 Stuwreactie : zie Push chain
 Style shift 219
 Substraat 255, 269, 275, 285, 294, 301
 Suffixtoevoeging 169
 Suppletie 113
 Svarabhakti 88
 SVO-taal 176
 Syllabestructuur, ideale 97, 220
 Symbool 40, 193
 Synchronie, statisch - dynamisch 119
 Synchronie, verhouding tot diachronie 27, 77,
 82, 83, 118
 Syncope 88, 91, 97
 Synecdoche 127
 Synesthesie 128
 Synonymie 112
 Synonymie, ontstaan 132
 Synonymie, syntactische 172, 185
 Synonymie, syntactische, reacties 185
 Synonymievermijding 108, 115, 119, 132
 Syntactische homonymie : zie Homonymie,
 syntactische
 Syntactische ontlening 293
 Syntactische reconstructie oudere fase 195
 Syntactische synonymie : zie Synonymie, syn-
 tactische
 Syntactische verandering 171
 Syntactische verandering, factoren 181
 Syntactische verandering, frequentie 186
 Syntactische verandering, isomorfiefacto-
 ren 182
 Syntactische verandering, morfologische facto-
 ren 181
 Syntagmatische lijn 96, 97, 106, 107, 132
 Syntaxis, raakpunten met fonologie en morfo-
 logie 189
 Synthetisch 153, 189
 Systemoïde, taal als 84
- T**
 T-deletie 213
 Taal (term) 29
 Taalattitudes 228
 Taaleconomie 97, 112, 130, 131, 133, 163
 Taalfamilie 45
 Taalfamilie, geschiedenis begrip 79
 Taalgeografie 204
 Taalgeografie : zie Dialectologie
 Taalgrens 237
 Taallandschap 235
 Taaldood 262
 Taalvariatie 203
 Taalvariëteit (term) 29, 204
 Taalverandering, proces 203
 Taalverandering, waarschijnlijkheid 310
 Taalvermogen 199
 Taalverwantschap, geschiedenis begrip 79
 Taalverwantschap, vaststellen 33

Taalverwantschap, verhouding tot ontleding 58
 Taalverwerving, eerste 119, 131, 307
 Taalverwerving, tweede 119, 307, 313
 Taboe-uitdrukkingen 135
 Talige geleidelijkheid 203, 211
 Tangconstructie 178, 183
 Tegenbloedende relatie (klankwetten) 93
 Tegenvoedende relatie (klankwetten) 92
 Teksten, ambtelijke : zie Oorkonden
 Teksten, literaire 74
 Terrasvorming 235
 Threshold condition 214
 Tochaars 48
 Tok Pisin 273
 Topic-plaats 178, 193
 Totum pro parte 127
 Transformationeel-generatieve taalkunde 84, 198, 251
 Trier, Jost 140
 Troebetzkoj, Nicolaj Sergevitsj 198
 Trudgill, Peter 207, 219, 251
 Turbotaal 312
 Turks 50, 153
 Tussenvariëteit 261
 Tweetaligheid 255
 Twe-spraack 76
 Typologische vergelijking 43

U

Uitdrukking 136
 Uitdrukkingen, ontstaan 190
 Uitgang 150, 154
 Uitzonderingsloosheid van de klankwetten 82, 90, 138
 Umbrisch 51
 Umlaut : zie I-Umlaut 145
 Umlaut (term) 89
 Umlaut, synchroon 156
 Uniformitarian Principle 28, 82, 205, 250, 312
 Urschöpfung 149

V

Variabele (term) 204
 Variabiliteit (term) 204
 Variant (term) 204
 Variëteit : zie Taalvariëteit
 Vennemann, Theo 199
 Verb second-taal 178
 Verb third-taal 178
 Verbindingsklank : zie Samenstelling, verbindingsklank
 Verborgene prestige 228
 Vergelijking : zie Genetische vergelijking
 Vergelijking : zie Typologische vergelijking

Verholene samenstelling : zie Samenstelling, verholene
 Verklaren (begrip) 27
 Verkorting 161
 Verleden tijd 154
 Vermijdingsstrategie 257
 Verner, Karl 67, 82
 Verner, wet van 67, 82
 Versterking 91
 Vlaamse beweging 246
 Vocaalwisseling 149, 162
 Vocaalwisseling : zie ook Flexie, interne 154
 Voedend (term) 139
 Voedende relatie (klankwetten) 92
 Volksetymologie 104, 106, 109, 167
 Voorspelbaarheid taalverandering 310
 Vries, J.W. de 213
 Vries, Matthias de 72
 VSO-taal 176
 Vulgairlatijn 53

W

Wang, W.S.Y. 251
 Weijnen, A. 198
 Weinreich, Uriel 303
 Weisgerber, Leo 140
 Wellentheorie : zie Golfmodel 231
 Welsh 51
 Weltansicht 140
 Werkelijke tijd-methode 205
 Werkwoord, scheidbaar samengesteld 159
 Werkwoord, sterk 155, 156
 Werkwoord, zwak 154
 Westgermaans 52
 Whitney, William Dwight 82, 303
 Wijk, Nicolaas van 198
 Winkel, L.A. te 72
 Woordenschat, verandering : zie Lexicale verandering
 Woordsoort, verandering 190
 Woordveld 132
 Woordvolgorde, correlaties tussen 176
 Woordvolgorde, verandering in 176
 Woordvorming 149
 Word list style 219
 Wörter und Sachen 123
 Wulfila 37, 197

Z

Zin, analyse van de 171
 Zipf, wet van 90
 Zuidgermaans 52
 Zweeds 27, 45, 52, 53, 179
 Zwitserland 266